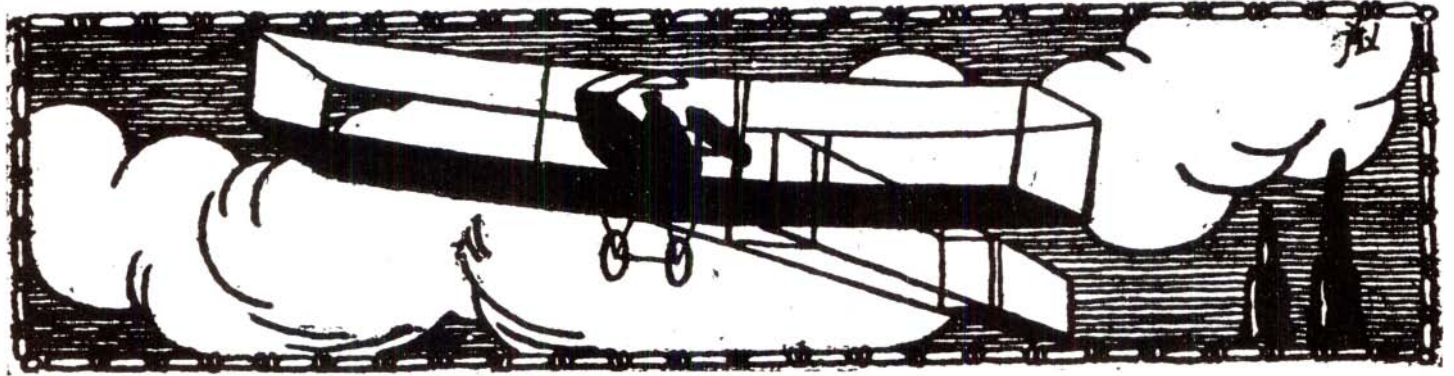

(ficció)

En el número 1 de (ciència) inauguràvem la secció de (ficció) amb un breu comentari de presentació en el qual exposàvem la nostra intenció de publicar regularment contes i relats breus de ficció inspirats pels problemes de la ciència en el món contemporani. Fins avui hem publicat textos inèdits de científics com Esteva Freixa i Baqué i d'escriptors com Avel·lí Artís i Genèr, Josep Elies, Pere Calders i Joan Brossa. Aviat els seguiran relats de Manuel de Pedrolo, Carme Riera, Terenci Moix i de molts altres escriptors catalans que han respost amb entusiasme a la nostra crida. L'interès de molts lectors per aquesta secció ens ha suggerit ampliar l'espectre de (ficció) introduint-hi, a més, i de manera periòdica, relats de ciència-ficció anteriors a l'època actual i que formen part de la nostra literatura, tot i que fins ara no s'hagi reconegut la presència històrica d'aquest gènere literari dins les nostres lletres, on és present, almenys, des de primers de segle. Valgui un exemple com a mostra en el present conte de Pompeu Gener i Babot (Barcelona, 1848-1920) publicat l'any 1910 en el recull *Monòlegs extravagants* i editat per la llibreria Millà de Barcelona. Es tracta d'una obra no esmentada en la biografia d'aquest escriptor i assagista poc conegut dels nostres contemporanis. Per aquest fet reproduïm la nota biogràfica de Pompeu Gener escrita per Ramon Piñol i Torrents i publicada a l'*Ictineu - Diccionari de les Ciències de la Societat als Països Catalans* (Edicions 62, Barcelona, 1979).

"Encara em sembla que veig entrar per la porta del vell Continental don Pompeu Gener. Era un home alt i apoplèctic, de caminar somnambúlic, vestit de gris fosc, de color de castanyer a la tardor, el barret Rubens immens, les guies del bigoti dretes, la pell de la cara color de rajol, els ulls molt sortits, nedant en una limfa groguenca. En passar deixava un rastre de làudanum (...) Era modern (...) Però en ell la fantasia esdevenia humorisme de manera automàtica".

(Josep Pla, *Un senyor de Barcelona*. Editorial Destino, Barcelona, 1971).

Pompeu Gener i Babot (Barcelona, 1848-1920). Escriptor. Estudià dibuix i pintura a la Llotja; doctorat en farmàcia i ciències físico-químiques (1875), sembla que també estudià medicina a París (vers el 1878). Des de molt jove es vinculà als sectors polítics més progressistes i radical: -pel març del 1872 intentà fundar un partit socialista republicà federal-, fou seguidor de Pi i Margall i d'Almirall. Viatjà sovint per Europa i féu llargues estades a París, on	entrà en contacte amb els corrents ideològics més avançats, els quals difongué en el món cultural català i peninsular. De bell antuvi cultivà el periodisme i col·laborà en nombroses publicacions peninsulars, europees i sud-americanes (en especial, "La Humanidad", "Revista Contemporànea", "El Porvenir", "Le Livre", "La Renaixença", "L'Avenç", "L'Esquella de la Torratxa" i, sobretot "Joventut"). En català, castellà i	francès publicà una quarantena de llibres, des de l'assaig filosòfic i literari (<i>La mort et le diable</i>, 1880; <i>Herejias</i>, 1887; <i>Literaturas malsanas</i>, 1894; <i>Amigos y maestros</i>, 1898; <i>Inducciones</i>, 1901; <i>Cosas de España</i>, 1903; <i>L'intel·lecte grec antic</i>, 1905; <i>Doctor Stumper</i>, 1909) fins a la poesia humorística (<i>Los cent consells del Consell de Cent</i>, 1891) i la narració històrica (<i>Dones de cor</i>, 1907). Gener professà un positivisme vitalista, molt influït per Nietzsche -de qui fou un dels primer divulgadors	hispanics-, que preconitzava una moral optimista oposada al cristianisme -considerat una religió negativa-, exaltadora de la vida i la individualitat i confiada en el progrés indefinit de la humanitat per mitjà de la ciència. Lligat al regeneracionisme, aplicà les seves teories a l'anàlisi de la decadència espanyola, vista des d'una perspectiva catalana, i proposà un programa elitista que resumia en la dictadura científica i la descentralització. Evolucionà des dels	principis federalistes fins a formulacions nacionalistes i participà de les actituds maximalistes d'Unió Catalanista. Se sumà amb armes i bagatges al modernisme, a través del grup de la revista "Joventut", especialment amb la seva rebel·lia antiburguesa, les teories nacionalistes sobre la raça -no sempre rigoroses- i una actitud de compromís de l'artista amb la societat, que ja es trobava en els seus primers escrits. Gener, que ha passat a la història sobretot	com un personatge bohemí i pintoresc -el "Peius" dels seus darrers anys-, no fou un pensador gaire original; però el seu caràcter renovador i la tasca de divulgador i crític que desenvolupà feren que provoqués lectures, discussions i possibilitats que contribuïren notablement a desvetllar i airejar el món cultural català, espanyol i sud-americà de la seva època. (Extret d'<i>Ictineu: diccionari de les ciències de la Societat als Països Catalans</i>. Barcelona. Ed. 62. 1979)

UN SOMNI FUTURISTA ESPATERRANT

per Pompeu Gener

Aquesta nit passada he somniat. I quin somni més espantós! Figurin-se que fa uns quants dies que em vaig fer un tip de llegir diaris i revistes sobre els terratrèmols i els espetecs de la Terra. En els paperots, només hi trobava que desgràcies al *por mayor*. Enfonsament d'illes, terratrèmols de ciutats que se'n venien a baix, ab els seus mils morts consegüents. Profecies dels astrònoms que deien que la Terra era d'acer, o que es tornava punxeguda de sota com una baldufa, i què sé jo quins desoris més que passaven a l'Univers. Així és que, enfiat de tals lectures, ahir mateix vaig tenir un somni esbojarrat, modernista, espantós. Ja veuran, ja els ho explicaré, encara que és bastant difícil.

Vaig somniar que havien passat uns quants segles i que havíem arribat a uns temps estranys en què tot era trasmudat, tot, tot, però tot. Hi havia hagut una gran revolució universal, és a dir, còsmica. Tots els universos, empipats ja de la mala gerència del Pare Eern, s'havien sublevat declarant-lo, per massa gueto, impotent d'ésser Pare, res més que de desgràcies. El crit era: *Visquen els astres i prou desastres!*

En el primer moment, es va tractar de trobar qui administrés millor l'Univers, però de seguida s'havia plantejat la qüestió política, i hi havia hagut dos opinions oposades. Uns que sols volien buscar un Déu més acomodado, i altres que volien la República Federal del Cosmos. La primera opinió ben aviat va quedar desestimada: Júpiter era un tirà; Baco, un borratxo que encara feia més disbarats que el Gueto Etern; Bramah, no hauria acontentat més que els habitants grocs de l'Índia anglesa. Els déus de l'Àfrica eren massa lletjos i cruels i sense solta; així és que tothom va apoyar la idea d'una República Còsmica Federativa conservadora i progressiva a un temps, una Federal dels astres, que diguéssim.

Tothom estava cansat ja de que es perdessin estrelles, s'estripessin els Sols o els sortissin taques, de que hi hagués terratrèmols, volcans, enfonsaments, i de que els habitants s'esbotzessin per centenars de mils. La insurrecció s'havia propagat fins al Cel mateix, domicili del propi Pare Etern, volent-lo declarar *Sede vacante*. La revolució dins del cel, l'havien tramtat Sant Ferriol, ex-capità de lladres de Marsella, i Sant Dimes, el bon lladre, ab uns quants sants procedents del paganisme. Sant Miquel havia format els seus miquelets, però s'havia trobat ab que els serafins, querubins i arcàngels, ja eren massa vells, i els angelets, criatures enjogassades, no coneixien, pobrets! res de la tàctica moderna. Sant Pau, encara escarmentat del tortorro que va rebre en la seva caiguda de cavall, i tenint l'espasa massa rovellada, no volia pas ficar-se en camises de cavalleria ni en llibres d'onze vares; Sant Jaume hauria volgut resistir amb la cavalleria castellana i gallega, però Sant Martí, conquistat pels habitants de Mart i per les *habitantes* de Venus, s'havia pronunciat en favor de la República Federal Còsmica.

Aleshores, Sant Jordi, ab una armadura niquelada nova que li acabaven de regalar els de la Unió Catalanista, tot armat de punta en blanc i de bones intencions, va presentar la proposició següent: "El Pare Etern serà retirat ab una unsa diària, i núvol propi, sense que ningú el pugui mai molestar per res, tenint el dret d'usar eternament el barret de tres picos que li va regalar en Pitàgores. Els angelets tindran 8 rals i la roba neta, cuidant-se d'ells Santa Catífula i Santa Reparada. Els querubins, 4 pessetes; els serafins, 14 rals, i els arcàngels, 12. Els demés sants i patriarques quedaran en llibertat d'anar-se'n al poble d'ahon siguin patrons, o de fer lo que vulguin. En quant a Sant Josep, se li muntarà un taller de fuster d'obres ab tots els *adelantos* moderns, perquè hi pugui viure ab la família i fins l'Esperit Sant, al qual se li passaran les beses". I així acceptat se va firmar en el Cel, al so de la Marsellesa,

Himne de Riego i marxa d'en Garibaldi.

Havia triomfat la Federal Còsmica.

Satanàs en tot aquell bullit no s'havia vist pas. S'havia evaporat! Tot aquest tinglado de la conservació de l'Univers s'havia dat per *arriendo* a una forta companyia d'Hèrcules baix la inspecció d'una Junta representant de la Constel·lació d'Orion.

En cas d'obrir-se un forat a l'esfera solar, se l'arrebossaria immediatament ab una paletada de substància còsmica de la més lluenta que es trobés per la *Via lactia* ... i llestos!

Tots els Sols la brillarien sente taques. Si es trenqués l'anell de Saturn se soldaria de seguida, o se li posaria un braguer.

A la lluna, s'hi feia un parc d'istiu, ahon poguessin anar a refrescar-s'hi els habitants dels planetes calorosos.

Al planeta Terra, s'hi havia implantat tals coses que mai haurien estat cregudes.

S'havia trobat la fórmula de la mixtura de llarga vida, i ningú es podia morir si ell no volia.

No obstant i això, n'hi havia que es morien de fàstic. El que es cansés de viure podia comprar o llogar una màquina de viure per altri. Havia passat ja el períod socialista i fins l'imperi de l'anarquia. L'anarquista de més barra, havent-se proclamat un dia Suprem Anarca, havia sigut destronat i tirat a baix per l'esforç de tots, proclamant-se la *Totarquia*. Tothom manava. No hi havia Reis, ni Papes, però hi havia Pepes i pipes.

Els Papes més cèlebres ja no eren cosa del temps. Del *papanates*, del *papamoscas* i del *papadiner*, ja no se'n cantava ni gall ni gallina.

Hi havia cors de recanvi de goma elàstica vulcanitzada dinàmica, a prova de passió de dona crudel. Hi havia trens que arribaven abans de sortir. Els becos i restaurados tenien unes màquines de tallar llesques de pernil i d'embotits tan primes que no tenien més que una sola cara. L'atmosfera venia plena sempre d'uns aereoplans que anaven ahon un desitgés i arribaven en l'època que un volia. Lo mateix anaven pel temps que pel espai, cosa que ja havia profetitzat un menestral de Vilanova, un dia que traginava una paperina que no se la mereixia, durant la qual va compondre una cançó que feia:

Anirem d'aquí a l'Havana
a cavall d'un ventall,
sortirem cap a la tarda
arribant-hi al dematí.
Sí! Sí! Sí!
En Juandó
ja fa l'aviadó
l'ajuden els serenos
uns més, i els altres menos.
Prò no aniran enlloc
ni ell tampoc,
i altres vindran;
i aquests sí que hi aniran.

El mam l'havia fet clarividenc.

El món amb aquest sistema era una delícia. Ja es podia esmorzar a Milan, prendre el café a Puerto Rico, fer la copa a la Jamaica, anar al Bois de Boulogne, a París, a la tarda; sopar bacallà a Escòcia, i prendre cervesa a Munic, i dormir a Viena o a Barcelona! I tot per l'estil. Si n'era de divertit això de viure. I ja ningú creia en res, ni en el correu. Lo de l'amor es feia ja amb màquina instantània. S'havia acabat lo de catalans i castellans. Al món només hi havia que mallorquins. Ells tot ho havien conquerit essent grans superdeixebles d'En Jaume el Conqueridor. Quedaven sols alguns andalusos perquè continuessin fent encara els mateixos xistus que feien gràcia en temps de Riego. I en fi, a la Terra tot anava lo millor possible, i la divisa de Tarragona, era la de tots els superhumans: *tranquil·litat i bons aliments*; ja que es practicava rigorosament lo de l'alimentació gratuïta integral i obligatòria amb l'edició de la Joventut perpètua, sense trona, ni matrimoni, ni patri-moni, ni pàtria, ni patró. I qui sap si això esdevindrà algun dia? Potser si ho anessim a veure recorrent el pervindre amb la màquina d'explorar el temps?

No els hi sembla que lo millor fóra cerciorar-se'n?